

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногораца“ на
Цетиње, или отплативши пош-
том на коју драго пошту, а
коме је наручије, г. Перу Ража-
дановићу, к. п. агенту у Котор,
Донеси се шаљу уредништву.
Укупни се не враћају.За оглас плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет ријеч-
а по 8 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њ. Краљ. В. Господар и
Њ. В. Књаз Мирко стигли су оно-
мадне из Бара на Цетиње.— Г. Суар, министар француске
републике при Књажевском Двору,
отпутовао је на допуст, а г. Де Пра,
секретар министарства иностраних
дјела, нарочити изасланик француске
владе, отправљаће послове.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 20 априла.

О посјети г. Делкасеа, францу-
ског министра иностраних дјела, у
Петрограду „Н. Време“ пише: „Ни-
је ово први пут да у Петрограду
долази г. Делкасе, министар ино-
страних дјела пријатељског нам и
савезног народа. Ово опредјељење
узајамних односа између Русије и
Француске, које је први пут овако
свечано проглашено са палубе „По-
типа“, под Кроштитом, довољно
разјасњава смисао и значај доласка
г. Делкасеа у Петроград. Чим се
чвршће и шире развијају ови односи
између Русије и Француске у том
правцу, тим се више осјећа потреба
од времена до времена усмене из-
мјене мисли и мијења. Само по себи
се разумије да путовања како рус-
ких тако и француских министара
иностранних дјела предузимају се у
оцим случајевима, када долазе на ред
питања првостепеног значаја. И сасвим
наравно ова путовања изазивају сва-
ки пут и по политичким круговима
и по политичким листовима и у пу-
блици разна тумачења. Тако је и
овога пута. Јевропека штампа, осо-
бено инглеска и њемачка, — може
бити и е тога, што свака од њих има
више симпатија према г. Делкасеу,
него ли према његовом претходнику,
— јако се интересирају овим путо-
вањем г. Делкасеа у Петроград.
Нагађања су многа. Најозбиљнија
врте се око питања, какав утицај
могу имати петроградски разговори
г. Делкасеа на очекивано рјешење
политичког положаја на далеком
истоку. Сва ова тумачења изазвала
су објелодањеном официозно саопште-
ње у француским листовима, садр-
жај којег на ниже доносимо. Завршне
ријечи овог официозног саопштења
најбоље карактерише значај путова-
ња г. Делкасеа, тијем више, што све
претјашње дјеловање нашег госта
свједочи, какве је напоре вазда при-
лагао на уздржање мира.“

То официозно саопштење фран-
цуске владе гласи: „Ово је путовање
иза путовања генерала Пендеска
природна посљедица и жив израз
савеза, који се учвршћује и освеш-
тава временом. Разговори које ће
г. Делкасе водити са грофом Лам-
дорфом, помоћи ће обима државама
и у напријед као и до сада, да дје-
лују у савласју свуда, где се изјављу-
ју задаци, које треба ријешити, јер се
лично може у неколико ура боље
договорити, него ли измјеном много-
бројних писама. Ова посјета ће до-
принијети обезбјеђењу мира, обезбје-
ђење којег и јест циљ франко-
руског савеза. Ујз обезбјеђење инте-
реса обоју пријатељских и савезних
народа.“

Послије тулонског састанка „Ал-
гемајне Цајтунг“ доноси у једном
допису из Лондона следеће важно
извјешће: „Догађаји у Тулоу пре-
метом су постојаних и живих тумаче-
ња наших политичких кругова. Ових
дана имао сам прилике гово-
рити са једним инглеским државни-
ком конзервативне странке о поло-
жају Инглеске према Италији, као и
о овим скорашњим догађајима. Ево
што ми овај државник рече: Фран-
цузи и Италијани, припадајући једној
раси, имајући толико додирних и
истовјетних тачака, могу лако забо-
равити своја разликења и пружити
једни другима руку. На ову тачку
нијесу још дошли и можда неће ни-
кад ни доћи; ипак нагледа да Ита-
лија не хоће даље да наставља у
свему досадашњу своју политику,
и да се према неким одређеним евен-
туалностима може склонити фран-
цу-италијански споразум. Инглеска
би наравно радосно поздравила све
оно што би одило у корист уздр-
жања јевропског мира; али се много
бојати да савез између ова два ла-
тинска народа не би дјеловао у овом
смислу, и апсолутно је извјесно, да
би такав споразум изазвао озбиљно
поремећење равнотеже на Средозем-
ном мору у колико се нас тиче. У
нашим превентивним рачунима, пре-
ма евентуалним борбама на мору,
ако се нијесмо апсолутно ослањали
на активну помоћ Италије у корист
нашу, вазда смо сматрали као изван-
сумње, да би се она вазда придр-
жавала према нама мање или више
доброхотне неутралности, у случају
рата са Француском и Русијом. Кад
би Италија остала неутрална, ми
бисмо се могли уздати да ћемо уз-
држати наш положај у Средоземном
мору противу ове двије велесиле, а
кад би Италија била на нашој страни,
Француска и Русија врло би слабе
изгледе имале одма из почетка да
ће успјети. Напротив посљедњи до-
гађаји показали су нам, да ми већ
не можемо поуздано рачунати на
неутралност Италије. Тијем не хо-
ћемо рећи, да је ту опасност, да
Италија пређе на страну оних, који
су наши познати непријатељи, али
је ово извјесно, да ми већ не можемо
сматрати, као што смо до сада сма-
трали, да је немогућа вјеројатност,
да Италија може заузети положај
повољан нашим противницима. Власт
на мору за нас је од тако животне
важности, да се морамо приправити
и узети у обзир евентуалности, које
изгледају још далеко.“

НАЈНОВИЈА БЕСЈЕДА ЦАРА ВИХЕЛМА.

Већ је познато, како Цар Вихелм
често држи јавне бесједи, и то у разним
приликама вазда тако ватрено, да његове
бесједи изазивају разна одзива по свој Јев-
ропи. Најновија његова бесједа тако је пуна
свете ватре љубави према својој отаџбини
и према својој народности да већ о њој
говоре сви јевропски листови, наравно
сваки са свога гледишта. Ми бисмо ради
били да ту Цареву бесједу сви српски ли-
стови по раздробљеном Српству разне-
су и да је често напомињу.

Цар је повео свога сина Наследника
у Бон, да га упише у тамошњем универ-
ситету, у ком је и сам учпо. Том приликом
универзитетски Ђаци приредили су у част
Цареву комере, ђачко весело ноћно дру-
штво при чаши, у које друштво Цар је дошао,
и на поздрав пресједника једног буршевог
друштва, овако је одговорио: „Не треба,
драги моји садругови, да вам особито на-

глашавам, какви осјећаји разигравају моје
срце, налазећи се у драгом ми Бону спет
међу ђацима. Пред мојим душевним очима
развија се сјајна слика пуна сунчаних
зрака и срећног задовољства, које је онда
моје овдјешње борављење испуњавало. Ра-
дост са живота, радост са чељади, старе
као младе, а особито радост са почињућег
јачања њемачке Царевине! Жеља је моја,
која ме прије свега испуња у часу, у ком ја
мога сина међу нама остављам, да и он
ужива тако срећно ђаковање, као што сам
и ја.“ И пошто се тако са ђацима, као
негдашњи Ђак бонског универзитета, израв-
нао, напоменуо је, како Царевин налази у
Бону успомене свога славнога дједа и пра-
дједа, Принца-супруга пок. Краљине Вик-
торије, и овдје је нашао начина, да иста-
кне како су инглески и њемачки пароди
једног германског племена; па следећу
химну Бону: „Бон лежи на Рајни! Ту
расту наше лозе, око њега лебде наше
приче, и ту да говори свака кула, сваки
град о нашој прошлости! Мати Рајна сно-
јим чаром има и на Престолнаследника и
на вас свијех својом крјепопшћу дјеловати...
Али извор, с кога ћете ви вапу радост
црпети, нека буде чист и бистар као златни
сок лоза, нека буде дубок и постојан као
мати Рајна!“ И сад долази тек на свој за-
дачак: „Погледајмо унаоколо по раскошној
рајској земљи, и ту се подиже наша исто-
рија у опипљивој слици. Да, ви се имате
радовати, што сте млади Њемци, пролазећи
од Аквисграна до Мајнца, од Карла Вели-
кога до златног доба Њемачке под Барба-
росом! Али зашто пропаде у ништа тај
сјај? Зашто паде њемачка царевина? Јер
стара царевина није била основана на стро-
го националном темељу. Универзална мисо
старе римске царевине није допуштала
развој у њемачко-националном смислу. Вит-
ност народа састоји се у ограничењу с поља
и у личности пука, која одговара особина-
ма једне расе. Тако је морао Барбароса
сјај угасити се, и стара царевина распасти
се, јер је њена универзалност пријечила,
да се кристализира народ у цијели; пошто
се мање круне кристализираше у облику
јаким књажевина и пружиле елемент за
нове државне творевине. Али стога су на
жалост морале оне и њихови владаци у
сукоб доћи са Царем, који је служио уни-
верзалности, и све слабија царевина изгуби
унутрашњи мир. На жалост мора се и
изнад ове фазе развоја нашег њемачког
пука тешка ријеч великог познаваоца Гер-
маније Тацита исписати „Propter invidiam“
(Због зависти) Књажеви су завидили Цару
његову власт, племство је завидјело бога-
тим градовима, сељаци племству. Какве
несрећне посљедице и какву је тешку
невољу наша драга и лијепа Њемачка
„propter invidiam“ претрпјела! О томе могу
приповиједати обале мајке Рајне! Али
што се онда није могло постићи, Бог
је дао Једном да испуни! Аквисгран и
Мајнц су нам историјске успомене, али
чежња за уједињењем народним остаде
у њемачким прсима, и Цар Вихелм
Велики са својим вјерним слугама испу-
ни је!.. Све вас учи и доказује нам, да сте
Германци у њемачкој земљи, грађани савог
ограниченог њемачког народа, на чији спас
и развој у будућности да радиш, ви сте
сви овдје да се прикључите. Сјајно расцје-
пана царевина своји пред вама, радости и
благодарио уздицање испуња вас, и черста
и зрибра одлука, као Германци да ви Гер-
манију ридите, да је подигнете и ојачате,
расцјељује вас! Будућности вас чека и ваше
силе ће јој требовати, али не да их рас-
точи у космополитским сањаријама или
да их уложи у службу једностранних
партајских тежња, него на учвршћење
националне мисли и на његовање наших
идеала. Моћни су умни хероји, које је
германско племе по Ђокијој мислоти про-
извело, од Бонифација и Валтер Фогелвјда
до Гетеа и Шилера, и они су били на
просвјешћење и благослов цијелог човјечан-
ства. Они су универзално дјеловали итак
су били строго искључно Германци, то јест,
личности, људи! Таква су нам од потребе
данас више него икад! Нека бисте и ви
на то тежили, такви да budete!

„Како ће то могуће бити, ко ће вам
помоћи? Само један, чије име сви носимо,
који је наше гријехове уништио, наш Спа-
ситељ, који нека усади у вама моралну
озбиљност, да ваше тежње вазда чисте и
ваше цијељи вазда снете буду! Тада ћете
бити ограђени против сваког искушења,

прије свега против шатшине и зависти, и
тада ћете моћи рећи: „Ми Њемци бојимо се
Бога, друго мијега на овом свијету!“ Тада
ћемо ми бити у свијету чврсти и кудатурни,
и ја ћу мирно моје очи заклопити, ако ви-
дим такав нараштај око мога сина укупљен!
Тада Њемачка, Њемачка више свега! У том
поуздању кличем: Живео бонски универ-
ситет!“

Кад силни Цар моћне и велике Ње-
мачке оваким жаром улијева и распаљује
љубав према својој националности у ње-
мачкој омладини; кад он тврди да су Ње-
мачкој у почетку двадесетог вијека потре-
бити велики умови строго национални и
патриотски више него икад; кад он опомиње
омладину, да се чува космополитских сања-
рија као највећег зла; кад су њемачком
народу тако потребити народни идеали;
онда је јасно како треба да се васпитава
омладина народа малог и раскомаданог,
већином неослобођеног, као што је српски
народ; и зато бисмо жуђели да се чује по
свему Српству ова царска ријеч, па да се
упамти, и по њој да се владају особито настав-
ници, и пером и словом, српске омладине.

Само штета, што Цар Вихелм није
ставно на срцу њемачкој омладини, да с
националном мисли његује и осјећање пра-
вине према осталим народима. Колико је
узвишенија она ријеч блаженословног
Краља Умберта да висине Кампидола, мало
испред његове мучничке смрти: „Природа
је ударила границе свакоме народу!“
— кад је говорио о уједињењу Италије!

Истина да тако јасно није могао го-
ворити Цар Вихелм из савезничких об-
зира; али он није ничим досада показвао
да поштује националну мисао и осталих
народа, особито малих раскомаданих, а ако
је национална мисао света њемачком народу,
онда мора бити света и осталим народима.

Али је доста и што Цар Вихелм
даје примјер, на који је народ свјестан сли-
једиће га. Цар Вихелм је овом својом бе-
сједом дао нову снагу начелу народности
у почетку новог вијека.

РУСКО-ФРАНЦУСКИ САВЕЗ И ЊЕМАЧКА.

На мисао, коју су неки листови исти-
кли, о могућности, да се Њемачка при-
дружи француско-руском савезу, одговара
петроградско „Н. Време“ у једном сасвим
испрпном чланку, у ком су изложени по-
глед мјеродавних петроградских политич-
ких кругова на данашњи свјетски поли-
тички положај.

Између осталог петроградски лист
пише: „Свака савез држава могућ је само
онда, када државе, које га желе закључити,
немају тежња, које се укрштају у које
једна другу искључују. То је политичка
аксијома, коју не треба доказивати. Сада
треба доказати, да се цијељи руске и ње-
мачке искључују.“

Једном је маркиз Сализбери казао,
да се интереси руски и инглески на истоку
лако могу сложити, пошто у Азији има
довољно простора да обје државе раде. То
је истина, али само са претпоставком да
Инглеска не снјива о спојењу својих аф-
ричких посједа са азијатским преко Ара-
бије, Месопотамије и јужне Персије. У том
случају, Инглеска треба, убједивши се да
Русија не жели завладати Индијом, да до-
пусти Русији изласка на Персијски залив
и питање је ријешено. На азијатском про-
стор у тежње руске и инглеске могу узети
паралелни праван и тада се неће сукобити.

„На жалост, јевропски простор мањи
је од азијатског, и ту не можемо наћи
паралелних линија, по којима би се могле
крести Њемачка и Русија. Њемачка тежи
одавва на исток и на југ. Излазак на Ја-
дранско море Њемачкој је таква задаћа,
као Русији излазак на топло јужно море.
И Њемачка журно ради на тој задаћи
својој, али, да је оствари, мора да притисне
она словенска племена, која јој на путу
стоје. У исто доба и Русија иде на југ, с
једне стране на персијски залив, а с друге
на турске тјеснаце.“

Ако Њемачка дође на Средоземно
море прије неголи Русија на Босфор, ази-
јане претензије на Малу Азију биће не
само економске, него већ и отворене по-
литичке. Тако исто ако ми заузмемо Босфор
прије него Њемци дођу у Тријест, Њемач-
ка ће бити изнурена.

„У томе се састоји корјенија разлика
између руских и њемачких интереса.“

Петроградски лист даље разлаже, како и Француској пријети пангерманизам, па вели да Русија не може жртвовати словенску мисо за савез са Немачком. То аблжење би жељели можда опортунисти у Француској и у Русији. „Француско-руски савез постао је јаким силом, големом својном двају народа — па зар да се сада износи на пазар, да се развије у ситни новац?... Немачка зна, да се политика сада не чини по канцеларијама дипломатским, него у срцу народа, и поткопати у руском и у француском народу вјеру у искључивост и постојаност француско-руске комбинације значило би већ сада почетак њеног расула. Немачка и сувише зависи од свог источног сусједа, и ма у каквој комбинацији с њим била, она мора противу њега радити. Ми смо сами довели Француску у Киј и за вријеме Фашоде и Драјфусове афере могли смо видјети немачку благодарност. И заједнички ултиматум трају држава Јапону г. 1895 довео је до Кијо-Шау, Пекина и данашњег положаја у Китају. Треба ли даље тако настављати?... Једно мудро политичко правило говори: *Немој дружити са сусједом, него са сусједом тиног сусједа.* Ово правило је основ француско-руског савеза, и у њему остави ти мјестанце за његовог највећег злотвора било би веома глупо.“

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Константин V.) цариградски Патријарх, пред Ускрсење, свргнут је одлуком св. Синода и мјешовитог савета, већином гласова, а на његово мјесто постављен је као администратор Патријаршије брусански митрополит Натанаил, члан св. Синода. Ово се одавна справљало противу Патријарха, како листови воде, што је већина у св. Синоду и у мјешовитом савету, у ком има и свијетовњака, налазила да Константин V не чува и не брани достојанство прана Велике Цркве. Са тога гледишта, то право св. Синода и мјешовитог савета, да могу свргнути једног Патријарха па на његово мјесто бирати другог, за Велику Цркву лијеп је и корисна устина; али у посљедње доба то се право у цариградској патријаршији често употребљавало, тако да сада живи у пензији Јоаким III, Неофит VIII, Антим VII и већ Константин V, што не може бити на корист и углед васељенске Патријаршије. Познато је, да се у Фанару била завјера склопила противу Антима VII усљед срећног рјешења питања рашко-призренске митрополије, које је задовољило и обрадоило дијело Српство; па је сва прилика да је и Константин V подлегao сличној завјери усљед његове наклоности према српским жељама односно скопљанске митрополије. Дакле узорк оној честој промјени на васељенској патријаршијској столици цариградској као да треба тражити у борби, која се развија између нацијоналних тежња чланова св. Синода и мјешовитог Савета и дужности васељенског Патријарха да задовољи све вјерне без разлике националности.

Константин V рођен је на острву Хијосу 1833, гдје је прво школовање у манастиру добио. Његов отац свештеник иврца код тадашњег тамошњег Митрополита а потоњег славног александријског Патријарха Софронија помоћ од митрополије, те тако сврши гимназију и богословију на Халки г. 1857, и тада је отишао к

својем добротвору Софронију, који га пошао у Атину па даље образовање. Кад је допјев Софроније изабран био за Патријарха александријског, он рукоположи Константина за дјакона и пошао га опет о свом трошку на даље образовање у Немачку, гдје је учио три године правне науке у Штразбургу и Хајделбергу. По томе је неко вријеме наставио у Лондону и Паризу, и вратио се у Цариград г. 1872, гдје га Синод изабере за секретара. Г. 1876 био је изабран и посвећен за митилинског митрополита, на којој столици остао 18 година, па буде премјештен на ефеску митрополитску столицу. За вријеме Патријарха Антима VII постао чланом св. Синода, па кад је овај био свргнут, митрополит Константин га замијени на патријаршеској столици као Константин V.

Његово свргање није нимало побржало у Цариграду светковље ускршњих празника. Како „Цариградски Гласник“ извјештава, учешће народа по богомољама било је ове године веће него прошлих година. На свечану литургију у патријаршијској цркви, коју је служио брусански митрополит Натанаил са више других митрополита, били су и посланици Русије, Грчке и Србије са свим својим особљем. Дај Боже, да ова промјена на васељенској патријаршеској столици испане на корист Велике Цркве цариградске, матере свих православних цркава.

(Четири стотине година.) Под овим насловом сљедећа „Жељезница“ пише:

„Од рођења Исукрстова у путу годишње прво након тисућа и пет сат, на двадесет и два месеца априла, у Сплиту граду — Марко је Марулић довршио посвету свога либра „у ком се уздржи историја свете уданице Јудит у верних хрватки слојена, како она уби војводу Олоферна по ериду војске његове ослободи цук израелски од велике погибали.“

Од тада ми бројимо почетак хрватскога умјетнога пјесништва, и ако је тај почетак много старији, јер иста Марулић, баш у споменутој посвети, пише: „Ево бо историју туј сводох у верних, по обичају наших зачинавац“. На жалост, нестало је трага тим старијим зачинавцима, и дапао је Марко Марулић први хрватски умјетни пјесник, по дјелима, која су до нас дошла.

Протекле су четири стотине година од оних времена. Хрватски је народ у дамалинском приморју и у оно доба био скучен под јармом. Није се ни сјећао своје државне самосталности; није се заносио надама ни великим сновима, а био је приљубљен владањима, која га је и на пола пуштала у мир.

Његове су ондашње карактеристике биле сличне данашњим му.

Пред четири-пет стотина година, када су Марулић и други зачинавци пјевали хрватске умјетне пјесме, већи је дио данас најнапреднијих европских крајева покривала тама; нијесу имали ни промјене ни културе, — када је хрватски народ осјећао потребу више дуплене хране у свом језику.

Марулић споменути своју посвету* започиње овим знаменитим ријечима: „Сих дан светих коризменских, поштованих у Исукрету господине и куме мој, дом Дујмо!“

* Почтовањем у Исукрету попу и примариу сликотом, господину дом Дујмо Балистрићу, Марко Марулић умјешно препоручење в дворишном поклоном мило посвета.

силно занимају све оне, којима је повјерена висока задаћа, да управљају њањском политиком немачкога царства. Чему се мора приписати та промјена? Вине би се одговора могло дати на ово питање; ми ћемо навести само двије околности, које су по нашем скромном мишљењу поглавито утицале на правац немачке политике у Истоку.

Немачка је потиснула Аустро-Угарску пут Истока, те је настојала, да се њоме послужи на Балканском полуострву у интересу немачке идеје и културе. Али је с временом осјетила, да ће трансформација, која се производи у унутрашњој политици њезине савезнице, дјеловати и на њањску политику ове потоње. Немачка није довољно напнала, а да јерује, да ће Славени и Мађари бити средство германскога „Дранг нах Остен.“ Наше је дакле мишљење, да она хоће оделе директно и на властиту руку промишати своје интересе на Истоку.

Други узорк, због кога се Немачка занима Истоком, чини нам се још непосреднији. Економско стање немачкога царства је изврсно, можда и превек, пошто немачко тржиште не може да абсорбира све производе домаће индустрије. Требао је дакле потражити нова тржишта. Турска је постала у очима Немачке простором поље колонизирања и економске експлоатације. На политичком пољу Турска су се и Немачка зближила већ за берлинскога конгреса. То се је зближење кањње још више настако, и то особито за пријеме критских догађаја. Немачка је исказала османском царству знатних услуга, отворила му своје пољно тржиште и посланици му војничке инструкторе, који су се прихватили реорганизирања његове војске. Турска је ипак са своје стране поду-

привраћајући писма старог тестаментa, намирих се на историју оне почетне и свете уданице Јудите и приохолога Олоферма, кога она убивши, ослободи сву земљу израелску јур од надвеле погибали. Туј историју чући, узиме ми у памет. Да ју стучањим нашим језиком, нека ју буду разумити и они, ки нису научни књиге латинске алити дијачке. Да од те ствари хоћеи твому отацству, обојега јазика добро умићу, дар приказати, одлучих...“

Ваља узети у обзир, ко то пише. Није то човек неук, који је нешто упознао, пак хоће да се истакне, него је муж међу првима у своје доба на гласу са знања и ума; муж, који се може убројити у латинске и класике философе првога реда, а којег су дјела била учена у читавој Јевропи. Такав муж сматра особитом чашћу за се, да се поведе за примјером наших зачинаваца и, свјестан своје снаге, дарива свому хрватском народу хрватским језиком написану велепјесан. То је јасни осјећај генија према потребама и према смјеру народнога духа. „Ето к нам гре Јудита госпоја ма високо поштована, море бити не с мањом уреком, него када се указа Олоферну.“

Урека је остала и послје вјекова, када је Марулићева пјесма изгубила своју актуелну вриједност. Она мисао, која Марулићу узлече у памет, да цијели хрватски народ учини диоиком свога просвјетнога, знансавнога, умјетничкога и набожнога схваћања, — непрекинута живи кроз стољећа и до дана данашњег уздржи и чува од пропасти наш сиромашни народ.

Ми се поносимо, што су се најстарији трагови те свећу напредне мисли сачували у нашем грду, у ком су великани Марулићева кона и цијела интелигенција, — четири стотине година, осјећали живу потребу хрватске књиге, и за пук и за оне те су у латиништини усавршени били.

Поријекло Сибинјанин Јанка. „Податци ка поријеклу Јонана Хуњадије“ (Сибинјанин Јанка), зове се студија, што ју је написао Јован Карачоњи, а која је прошле недијеље прочитана у Мађарском Генеалошком Друштву. Писац, истина, не каже да је Сибинјанин Јанко био српског поријекла, али то изазлази само по себи из оних података, које је он прикупио. Пошто не само наша историја, већ и наше народно пјесништво спомиње и слави Сибинјанин Јанка, то ће Карачоњијево резонавање интересовати и наше читаоце, а познаници требало би оно да даде повода да га и критички расијетле.

Карачоњи се труди, да читање поријекла Сибинјанин Јанка најприје очисти од оних екаски и бајки, којима је оно застрто. Те екаске и бајке могу се уврстити у три категорије. Да би се што више удостојили поклона и донација дарежљивог краља Матије, сина Сибинјанин Јанкова, пронашли су његове хуманисте, да су Хуњадије римљанског поријекла, баш као што данас мађарски историци а la Thaly траже Кошуту поријекло у старих Римљана. — Критичари и међу њима Хелтаји, хоће да нају поријекло овога хришћанског делије у љубавним загрљајима краља Сигмунда са једном лијепог ердељског влајином-дјевојком, ма да је доказано, да је Јовану Хуњадији било најмање већ седам година, када је године 1394 први пут био у Ердељу. У трећу категорију долазе

разна фалсификована документа из каснијег времена. Послије тога узима писац на око све редом историчаре и генеалоге, који су писали о Јонану Хуњадији, односно његовом поријеклу. Одбацује и свједочанство Николе Олаја (Olah), острогонског архиепископа: да је његова (Олајова) баба, Марина, супруга Манзиле Арђешиле, била сестра Јонана Хуњадије, дочим је Никола Ола тек могао знати, ко му је била бара. Не поклања вјере ни Морицу Вертебу: да би Јован Хуњади био праунок оног Косте, који је око 1360 године основао и населио општину Рекеке. По његовом, Карачоњијево истраживање био је Јован Хуњади син Војк-ов (Вук), чији отац бјеше Србе (Срб) и који је град Хуњад добио у донацију између године 1364 и 1399; јер 1364 био је град Хуњад још у власти ердељског војводе, а 1399 заповједник града Хуњада већ није више потпадао под ердељског војводу.

Писац даље износи доказе, да је Јован Хуњадија одњегован у римокатоличкој вјери; јер око 1366 издао је заповјест краљ Лауш I (Велиси), да ни један влашки кнез (kenéz) не може добити племство ни донацију, док се не одрекне православне вјере. Дакле и отац Сибинјанин Јанка, Вук (Vojk), који је добио у донацију град Хуњад, или је већ био римокатолик или је прије тога прешао из православне у римокатоличку вјеру. — Турочијева кроника свједочи, да је Вук, отац Сибинјанин Јанка, био на гласу јунак и да га је краљ Сигмунд за то позвао да из Хавашелве, Влашке, дође у Угарску. Извјештај овог кроничара потврђује и писмо краља Лауша I од 6. јула 1374, у коме пише Бенедик Химфи-ју, да су Стојко (Sztokan) и његова три брата: Данчо (Dancsuh), Вук (Vojk) син Радославов и Селибор, влашце велике властеле, гоњене Лајком, хавашелвских, влашких војвода, пребјегли у Угарску. Карачоњи држи, да је овај Вук, који се у томе краљевом писму спомиње као син Радославов, стриц Јонана Хуњадије, или као што га наш народ и његове пјесме зову: Сибинјанин Јанка. Ово мишљење много више вјере заслужује, него мишљење Морица Вертиера, да је Јован Хуњадија унук онога Косте; јер као што је прибиљежко барон Јосиф Палачи: у доба његово (бароново) постојао је још ијеродостојан документ, који је јасно свједочио, да је у години 1378 од краља Лауша Вук добио донационо добро и угарско племство.

То је кратак извод Карачоњијево студије. Ево благодарна задатка за наше, ми и „модерне историчаре“ не би ли могли доказати српског поријекла Сибинјанин Јанка. Чији су се претци звали Срб, Вук, Радослав и Селимир, па су бјегајући испред влашког војводе дошли у Угарску и ту добили донацију и племство, за те ће се претке моћи можда доказати да су од турске најезде тражили експоната прво у Православној Влашкој, па не напавши га ту, дошли у римокатоличку Угарску и онде по нужди, која закон мијења, и вјеру промијенили. Можда би српско поријекло разјаснило и то, зашто су се дошљаци Хуњадије тако сјајно узвисили над свима тадашњим урореничким великашима угарским у љутој борби противу Турака. Ови потоњи су у то доба још имали само да бране своју отаџбину, а Хуњадије су сем тога имали можда још много, неискана много и да освете. „Народност.“

ЛИСТА К.

НИЈЕМЦИ У МАЛОЈ АЗИЈИ. *)

Источно питање, које је течајем 19. стољења у великој мјери занимало политички свијет у Јевропи, изгубило је у ово посљедње вријеме — и то поглавито након берлинскога конгреса — много од своје некадашње важности. Јужно-афрички рат и догађаји на крајњем Истоку узрок су, да се томе питању не посвећује данас особита пажња. Источно је питање рекао би усипило. Али не варајмо се; не пјерујмо привидној глупој тишини, која је често продтеча великих олуја. Исток је кадар, да нас одједном неугодно изненади. То је вулкан, који тихо гори под својом пеша. Међутим, тај је вулкан већ почео радити. Лањски немири у Арменији и Курдистану, агитација у Македонији и Албанији могу лако да буду предзнаци вулканске провале. Само да догађаји на јевропском Истоку не изненаде јевропску дипломатију, као што се је то догодило у Китају!

За вријеме задњег руско-турског рата Немачка је афектирала посвећаности је равнодушје прам источним стварима. Позната је гласовита ријеч кнеза Бисмарка, да источно питање не заслужује да му се жртвујују кости једнога померанскога гренадира. Данас већ Немачка није истога мијења и пошлови јевропскога Истока

пристања Немачке, употреби сав свој утицај, како би им исходио концесију. Упркос томе, нешто због немара турске владе, нешто опет због догађаја у Јевропи и на Балканском полуострву, Немцима не поје за руком, да остваре свој план. Уна-точ свом првом неуспјеху они ипак не клонуше духом, већ наставили и даље облијетати око турске владе и тражити споменути концесију.

Пошто Турска превати периоду политичких компликација, Султан и већина османских чиновника дођоше до увијења, да треба провести у држави неке реформе, ако се хоће у будуће предустерети понављање унутрашњих заплетова. Питање мало-азијских жељезница буде поновно стављено на дневни ред. Г. 1886. турска влада спонтано понуди немачким подузетницима концесију, коју су они тако дуго мољкали.

Вриједно је при том истаћи, да је било и руских подузетника, који су солицирали, да им се повјери грађања жељезничке пруге међу Ангором и Исидом; али им није дана концесија, можда јер руски поклисар у Цариграду не бијаше довољно подупро њихову мољбу. Исто тако руска влада одказа им нужду гаранцију. Вишњеградеки тадашњи министар руских финансија, будући превек заокупљен питањима унутрашње политике, не посвети оном подузећу пажњу, коју је заслуживало. Данас се почиње у Русији увијати, колика се је погрешка учинила у том погледу у осамдесетим годинама 19. стољећа.

Не само да је Турска претпоставила Немце другим народностима, већ је султан тајним прадеом г. 1891. формално забранио, да се подијели жељезничка кон-

*) Париска дописник забљачких „Народних Новина“ држао је придодаје о предмету под горњим насловом у „Академији политичких знања“ у Паризу, из којг предавања забљачки лист доноси овај извод, који заслужује пажње наших читаоца.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Савез српских земљорадничких задруга у Аустро-Угарској) Г. др. Ливије Радивојевић, умировљени председник највишег суда у Загребу, као почасни председник „Савеза српских земљорадничких задруга у Аустро-Угарској“ разаслао је овај позив:

Когод је проучавао ову установу, увијер сам, да јој се морао одати. Ко још не зна, шта је то земљорадничка задруга, молим га, да то проучи; кад први пут чујете, да се о њој говори, ви слетните раменима — не знате, шта је то. Кад последије проучите цео систем, ви му се стављате у службу.

Љуј Диран.

Ако икоме треба узајамне помоћи, слоге, љубави и поштене заједнице, то је треба нашем земљораднику.

Ако икоме треба поучити, околити, помоћи и извести на прави пут, то је опет наш земљорадник.

Тешка су времена сада, а још се тежа спремају оне, које је скретио руке и не гледа још зарана, што ће и како ће.

Сви ми видимо то зло, а бојимо се пуним правом још и горега, само нам се разлилазе може бити путеви, којима кинемо да поведемо свој народ срећи и сваком добру.

Ми одабрамо пут удружења као најподеснији, којим се и нашем народу може помоћи у овој тешкој борби за опстанак. Пут тај није нов, није непрокушан; он је утврђен, јер њиме прођоше готово сви културни и напредни народи. И они данас гледају на велике успјехе свога задругарског рада.

Прирођеном својом бистрином српски је народ брзо увидио корист од својих удружења, па ми у овим странама имамо данас око 80 српских земљорадничких задруга.

Да нашем народу дамо прилике да се упозна чим боље са том установом и да тако своје задругарском раду дадемо још већег полета, ријешисмо, да се одржи овогодишња главна скупштина савеза српских земљорадничких задруга дне 3. (16.) и 4. (17.) Маја у Каменици (Сријему), гдје је основна прва српска земљорадничка задруга, на коју главну скупштину Вас овим позивамо.

За вријеме главне скупштине биће у Каменици и изложба пољопривредних и виноградарских машина, справа и алата, а држаће се и предавања о земљорадничким и млекарским задругама, пчеларству, виноградарству и воћарству према приложеном распореду рада.

(И оскудица је болијест па се тако и лијечи.) Човјек у болести није лако: „Рука лонна, тијело измодено“, снаге нема ни колико сам да се придигне, а немо ли да иде и што да ради. Па није у болести само рука лонна; не клецају само слабака кољена, него је у човјеку све малаксало и без снаге. Као што човјек нема снаге да што руком дигне, нити ногом да коракне, тако нема ни желудац снаге, да што прими. Отуд се болеснику не једе, а што и једе, тек окуси. Колико стомак може да поднесе, онолико прима. Једе ли се преко тога, човјеку се смучи, јер се слаб стомак бочи с теретом, који не може да поднесе. Ко је болеснику пријатељ, неће га у болести гонити, да што више једе, него тек колико му подноси

желудац. У болести љекар човјеку одређује, шта ће јести, и колико ће јести, и како ће живјети, да би могао оздравити. Да не би све то, што му се каже, заборавио, љекар напише па се за то посље каже, да љекар прописује, како ће болесник живјети, а болесник онда живи по пропису.

Није вам друштво ни у болести, која се зове оскудица и задуженост. Ако мисли трајно да се опорави као у болести, тако и у оскудици човјек мора да живи по пропису. Као што човјека нико не може излјечити од болести, да му болест одузме као праћину, па да је оног часа нестане, тако се ни оскудица не може излјечити одједном, него се ваља стрпјети и промучити. Нијесу се мало њих олако извукли из биједи, па су посље пали још у већу. А то је што се нијесу опорављали својом снагом, него туђом. Својом снагом кад се човјек опоравља, опоравља се споро, али сигурно; а туђом снагом кад се опоравља, брже иде, али само да једна биједи прође а већа да дође.

Ма колико човјек да је у биједи, нити ваља да очајава, нити да жели, други да га избавља. Биједи није пала с неба, него је човјек створио својом непажњом, или својом неузмјешношћу, или каквим гријехом. Ако је биједи дошла од гријеха, човјек ће се ње опростити, ако се гријеха опрости, па почне живјети честитим животом; ако је биједи дошла од непажње, што човјек није пазно на што троши и колико троши онда ваља биједу примити као као опомену, па се окренути уредну животу, и мудру животу; ако је бједи дошла од неузмјешности, онда њу ваља примити као учитељницу, па се ваља у раду поправити и поћи бољим путем. И ето гдје нас биједи у свакој прилици опомиње, да смо у нечем погрјешили: било у раду, било у владању своме. Зато у биједи ваља човјек да се тргне, да се освијести, да се прибере па да се окрене и пође путем разумног рада и честитог живота. А да му је лакше придржавати се тога пута, ваља да се удружи с људима, који су исто тако научили ићи тим путем. И ето то нас већ води земљорадничкој задрузи. Само нити ваља мислити, нити се надати, да се у земљорадничку задругу удружују људи, да могу живјети без рачуна, и да могу онако олако отплатити дуг, па направити нов. У земљорадничкој задрузи хватају се у коло честити и разумни људи да се узајамно помажу у разумном раду. Честит живот и разуман рад допијеће да ће се и отплатити дуг, ако га је било, и да ће се одбити ало, које се зове оскудица. Само не може то бити у часу, док рекнеш: хоћу, као што не може у часу ни из зрна избити клас. Ко је у оскудици и дугу, тај је као човјек у болести. Ваља да пазн на све, и како ће што радити, и како ће што трошити, те да се почне опорављати, а кад почне, добро пазећи и бога молећи, и опоравиће се.

Ко се лакоим без муке да се избави дуга и невоље, тај ће проћи као курјак, што је прошао у друштву са лисицом. Курјак је ко прави дуг, а лисица ко узајмљује. Најпослије лисица објасне курјака, те мора он болан њу здраву да носн.

У болести човјек се од свачега уздржава, да би се подало опоравно, па се тако ваља од свачега уздржавати и у оскудици, да се не би правно дуг, те падало још у већу биједу. Најпослије што ко више зпожа

утроши изабављајући се биједи, више ће се последије чувати, да не падне опет у њу.

„Сваки је почетак тежак“, — каже српска народна пословица, па тако је и ту. Но када се човјек једном ријешн на што и види успјеха, прослади му се рад, он се и сам отимље и иде напријед. Ко се брани, тај се и брани, а неузмјешна, нерадина бије свака оскудица и невоља!

„Привредник.“

(Млијечно суђе.) Добро глеђенсано суђе може се сваком препоручити за остављање млијека, но има ту велику ману, да глеђа лако спадне са њега, па се не да више поправити. У таком суђу с кога је спада глеђа не смије се више млијеко држати. Ако ће дакле млијеко стајати у суђу краће времена т. ј. да се у њ музе добро је и дрвено суђе, које дабоме мора бити увијек чисто као огледало. Кад млијеко мора да стоји дуже времена у суђу, онда га треба метати у лимено суђе које је добро покоситрено (калајисано). Када се купује суђе за млијеко треба увијек куповати најбоље, ако је и скупље. Има данас суђа које је зготовљено из једног комада тако да нема нијеге спојена. То је дабоме мање суђе. Које треба веће суђе нека увијек узимље оно од принога лима (Schwarzblech), које кад се зготиви меће се у рестаљен коситер, па се тако испуне сва мјеста гдје се спајају поједини дијелови и тако суђе дође изнутра сасвијем равно, те га је лако чистити и дуго дура. Суђе међутијем које лимари направе сами од лима коситром превученим (калајисаним) није тако добро и дуреће, а поред тога још и лакше зарђа. И најбоље млијеко се поклави и није за употребу, ако стоји у зарђалу суђу. Искусством се показало да млијеко дође бљувато и удара на лој, кад стоји у суђу које је јак зарђало. Када се тако млијеко кемијски истраживало, нашло се да у 1 литри има 10 милиграма гвожђа. Ако је млијеко остало у тако зарђалом суђу још три дана, то се нашло у 1 литри 140 милиграма гвожђа.

При покушајима чувало се и остављало млијеко од исте краве у исто вријеме у чистом, незарђалом суђу. У таком млијеку није се могло означити да је било гвожђа, а било је слатко и течно. Исто се тако пробало да ли и масло (пугер) удара на лој, кад се млијеко држи у зарђалом суђу, па се сјутрадан с једнога и другог скинуо скоруп, а затијем се метнуо у посебне боце (флаше), па се од њега направило масло (пугар).

Па шта је било? Што се тиче течности била је велика разлика. Масло из чистог суда било је свијеже и течно да не може бити боље, док је масло из зарђала суда заударало на лој и у устима се осјећало као да има збиља у њему лоја. Но не само то, него масло и у опће млијеко, дуже ће се одржати свијеже и у добром стању, ако се млијеко оставља и спрема увијек само у чисто суђе. Ако икоме треба чистоте, то је треба код млијека и уопће у читавом млекарству, јер само од чиста, непокирена млијека добије се добро, свијеже масло, а исто тако добар сир који ће моћи стајати дуже времена, а да се какагод не поквари или ужује.

Све ово треба да има на уму и да се овога држи и свака домаћинца, а и сви они који раде на велико с млијеком и праве на велико сир и масло.

(Одгајивање биковите јунаца.) При одгајивању мушких телата, биковите ју-

нади, хранење њино у првој години, а нарочито кроз прва три мјесеца, оно је мјеравадно и по најглавније по што доноси развитак њихов, по њихове способности, по њихову моћ преносања свог облика — способности своје — пасме своје, на потомство. Што се у ово доба пропусти, не може поправити и надокнадити доцније никаквом вјештином, ни најбољим хранењем, ни најбрижљивим његовањем.

Најциљусходнија и најздравија је храна за телад — млијеко њине матере. И њу теле може двојако добијати: или ако се пусти да краву само доји, или му се подвојеном од краве даје још онако јемуже, вруће, из суда каквог да га пије. Посљедњи је начин заветнији, али је и бољи, јер се теле тако одбија одмах по рођењу и не сазнав за матер и кад се сасвим доцније одбије — не даје му се млијеко — оно ни мало не чезне и не заостаје у порасту. Јасно је разумјети да је лакше одбити одојче већ првог дана но последије 8 и више дана. И онда кад теле доји само, никад се не може знати, колико млијека подоји и као год што може да се пресити, може исто тако и да се никад не засити.

На питање, колико се литара млијека има телету на оброк давати, не да се уопште само одговорити, пошто једно теле може више а друго мање подијети. Као опште правило, треба се придржавати тога, да се телету никад не да једног obroка одвећ много, те да се не пресити. Прво треба опробати колико подијети може, па све по мало додавати. Ако се баш хоће да има неко мјерило, те да се зна, колико телету треба давати млијека, мора му се одредити жина тежина — измјерити — и онда му треба рачунати најмање осми до шест дна његове тежине, толико му млијека давати, ако смо ради да буде здрав и да се развија како треба. Дакле телету од 25 килограма треба у првој недељи давати 1½—2 литра млијека, у другој 2—2½ у трећој 2½—3¼, у четвртој 3¼—4 литара млијека на дан.

Од четврте до осме недеље треба по мало понежавати ту количину, или је задржати, а 1½ кгр. овеене јарме додавати и то справљене на овај начин: налије се и прокува у суду са четири литра воде и добијена слузаста течност подијели се на трије, па се по једна трећина долива сваког obroка у млијеко.

Од осме до дванајесте, односно тринајесте недеље, одузима се недељно од дневног obroка по 2—3 литра млијека и та се количина замјењује толиком количином, на описан начин скуване овеене јарме, тако да теле са тринајестом недељом не добије нимало млијека, а 1½ килограма прекрупљеног ова.

У исто доба од четврте недеље треба телад навикавати, да чупају и жваћу по мало сјенца, и за то им дневно три пута треба полагати по шаку — двије свијеже нежног сјена.

Од осме недеље пак треба их двапут дневно навикавати на шаку ова, нејармљеног. Овак прекрупљен или не, што се теладн даје, разумије се, да треба да буде најбоље каквоће, прије свега сув и ни на шта да не мнрише, јер иначе га телад неће радо дирати.

Кад тако теле до дванајесте недеље од млијека одуцнимо и навикнемо га на нејармљен овак, онда од то доба давати му дневно по 1½ кгр. ова и доброг си-

песија у Турској каквом туђинцу, изувевши Њемце и Американце. Ово изумињање протумачише службене личности у Цариграду тиме, што тобоже Њемачки и Савезне Државе не приписују грађи жељезница никакве политичке важности. На овај начин буде дозвољено Њемцима, да експлоатирају османско царство. Узвратио свему томе нико не могаше протескирати против ове пражде у из једноставнога разлога, што је тај документ био тајан, те не бијаше нотифициран дипломатским представницима у Цариграду. Међу тим пражде не остаде мртво слово, те донесе плода, пошто су Њемци већ уложили капитал од 200 милиона франака у грађну жељезницу.

У Малој Азији Њемци експлоатирају слиједеће три пруге: 1. од Хајдарпаше до Ангоре, 2. од Смирне до Кара-Хисара, 3. од Кара-Хисара до Ески-шехера. Све су три пруге међусобно спојене. Нема сумње, да ће у скорој будућности још двије нове пруге бити израђене: 1. од Коних до Багдада, 2. од Ангоре до Багдада. Међутим се „Deutsche Bank“ бази основом, по којој би се изградила жељезница од Коних до Днарбекира. Економска важност ове потоне пруге састоји се у томе, што ће пролазити кроз један од најплоднијих предјела Малој Азије. Осим тога ће грађна те пруге бити релативно врло лака, пошто неће наићи на природне запреке, као што постоје у планинском ланцу у сјеверној чести малоазијскога полуострва. Осим тога ће се јужна пруга прикључити жељезници Мерешна-Адана, односно Средоземном мору.

Малоазијским и мезопотамским жељезницама је не само одређена важна улога у економском животу Истока, већ и оне донекде утицати и на само свјет-

ско тржиште. То је такођер мишљење „Новога Времена“, које је томе питању посветило низ врло научних чланака. Овај је лист силно забринут због погубељности, која пријети руском утицају на Истоку од стране Њемачке. Ево дословце што вели „Ново Време“ о том предмету:

„Наме је јавно мишљење рекло би посве равнодушно с обзиром на багдатску жељезницу; јер не увиђа, од каквога је замашаја ово ъемачко подухеће. Покушајмо да упутимо наше суграђане у ту ствар. Мезопотамска жељезница, пошто буде спојена с мало-азијским жељезницама, би ће опасан такмац Сибирској жељезници, која стоји Русији неколико стотина милиона. Простор међу западном Јевропом и сјеверним Истоком моћи ће се истина Бог брже превалити преко Сибира, него ли преко Малој Азије; али ће зато пут преко Сибира и много више стајати, јер ће роба бити натоварена искључиво у влакове, доким преко Малој Азије ¾ пута роба иде водом. Вожања је на пароброду дакако много јефтинија, него у влаку. Узмемо ли у обзир, да лађе, које пролазе суецким прокопом, плаћају високе таксе, нови пут преко Малој Азије могао би остати озбиљан конкурент истом Суецу. Уз то је Мезопотамија једна од најплоднијих равнина на земљи. Ради недостатка добрих опћила њезино се природно богатство до сада није могло ваљано експлоатирати. Кад пако Средоземно море буде спојено жељезницом с Персијским заливом, све ће се то промијенити — као под ударцем чаробне пилке. Мала Азија и Мезопотамија моћи ће по том изијети силну масу жита на свјетско тржиште, што ће наравно уманити продају рускога жита, које сачињава

главни извор њезине извозне трговине. Изврне памучнице из Малој Азије и Мезопотамије доћи ће у руке ъемачких индустријалаца, који ће их у својим фабрикама преобратити, те их преобраћене одпремати у Персију и Афганистан, гдје су производи руске индустрије у посљедње вријеме почели налазити купања. Не само што ће руски економски интереси у тим странама бити општењени, већ ће и политички утицај Русије у средњој Азији доживијети ударац, од кога ће се тешко опоравити. Ево што нас чека у скорој будућности, ако не будемо доинкнвали на вријеме Њемцима: „hands off“ (руке к себи). Треба да се наши суејиди увијер, да Русија неће дозволити под никакву цијену, да се дупа у status quo у Малој Азији и Мезопотамији.“

Слика, коју нам предочује „Ново Време“, изгледа на први мах прегјерана, али у истину, ако и јесу боје нешто одије бујне, чини нам се ипак, да је слика тачна. Подухеће је Њемачке поглавито наперено против Русије. Инглеска, којој је сврха, да по суду парализира кретање Русије, подупире наравно овај подухат Њемачке. Међутим Инглеска, која се показује толико горљивом, да нашкочи Русији, мога бн наинијети штету својим властитим интересима, пошто ће Њемачка временом постати опасан такмац њој самој.

Говорећи о промјени, која ће се изградњом багдадеке жељезнице произвести у политичком животу Истока, не можемо а да се не дотакнемо стратешичке стране овога питања. Турека има данас у својим

средњо-азијским вилајетима четири збора низама (редовне војске), који су подијељени овако: седми се збор налази у Арабији; четврти, пети и шести имају своје штапове у Ерзеруму, Дамаску и Багдаду. Сваки од ових зборовна броји 35 хиљада војника, тако да Турека има у Малој Азији (не убрајајући при томе седми збор, који је у Арабији) 100 хиљада војника. Због недостатка добрих комуникација, ова војска није кадра изказати Турској знатних услуга, пошто ју није могуће хитро концентrirати. Садашње ће се стање стварн измијенити, чим се доготови пруга из Ангоре до Коних с огранком из Кангала у Ерзерум. Турека влада мисли да изгради жељезницу, која ће ићи паралелно уз обалу Принога мора до руске и персијске границе. Пошто ова пруга буде готова, турска ће се војска моћи врло лако концентrirати у крају, који је изложен највећој погубељности.

Седми збор, то јест багдадски, најбоље је спреман за бој, пошто се тај збор налази у непрекидној борби с ратоворним курдским племенима и с полу-дивљим „сиповима пуестаре“ — Бедуинима. Кад јужне пруге буду спојене са сјеверним, овај збор неће бити изолиран, те ће моћи лако притећи у помоћ шестоме збору. Такођер ће арменска висораван изгубити геноше, који је имала због своје неприступачности. Тиме ће се ирво факт промијенити стратешички положај Русије у Кавказу и на Црном мору. — Како је видјети: било с политичког, било с економскога или војничкога гледишта, подухеће Њемача у Малој Азији наперено је управо против Русије.

Мн смо овај чланак „Н. Времена“ доинјели у овом листу. У. Г. Ц.

јена задовољно, за пиће бистре воде, или ако хоћемо да га сасвим добро хранимо онда и у појило по мало овемене јарме или ситних мекнића.

Мупку телад, коју смо на овај начин одгајили, сијемо рачунати, да ће се добро развити, да ће израстити до праве висине и снаге своје и прије свега, да ће бити добро јешна, јер дугим појењем млијеком развиће се добро желудац, цријева и жлезде, припремиће се, дакле, зашто боље варене хране.

Али колико год је важно овако смишљено и паметно хранење биковите јунади, толико исто, ако не и више, важно је, да она не буду везивана, но да се до миле воље, по пољу, по чаиру или ма и најмањем ограђеном простору кретати и јурити могу. На ово се особито слаба пажња обраћа и то је од огромне штете по запат и одржавање добре пасме. Ни зими не треба то пренебрегнути, да се по мало, на пољу, на чистом наиздуху пробавити могу.

Ово је од особито великог значаја по добар разнотак груднога коша. Тиме што млада стока слободно по пољу скаче и плућа живље раде, она се морају и раширити и тиме се особито потпомаже правилно — бачвасто — трбушне дупље.

И кад још само кратком напоменом подејетим, да се не заборави, додла сува простирка гдје телад леже (ово нарочито због цупка, јер на мокрој простирци, хоће често да се подљути, надује и запноти) и свакодневно чисто држање, испирање бар гужвом сијенском, да је врло корисно по здравље и напредовање њино онда смо, укратко, готово све напоменули, што је потребно за одгајивање добрих бикова.

„Тежак.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 20 априла.

(Наша поштанска Управа,) желећи што више олакшати публици пицање новчаних пошиљака приступила је, осим већ постојеће упутничке радње са Француском, Србијом, Италијом и Аустро-Угарском, од 1. Јан. ове год. разијени поштанских упутница са: Египтом, Луксенбургом, Швајцарском, Холандијом, Румунијом, Бугарском и Грчком, а од 1. Маја п. п. и са Немачком.

(Окружним одборима, њиховим помоћницима и свијема милосрдним приложницима за подизање Дома умоболних.)

Главни Одбор за подизање Дома умоболних још од почетка свога рада — ради боље тачности — устаноно је хронолошко завођење приманијех спискова појединих приложника, па — како су му који стигли — тако их истисјем редом и урешкује са њиховим приложима у „Глас Црног Цр.“ те ће се — према наведеном реду — у своје вријеме име свакога приложника, у знак захвалности — неизоставно штампати, као што смо у почетку ове хумане Установе објавили, што и сад поново изјављујемо.

Ово је фактички и мјеродавни одговор свијема оним, који нас непрестано питају: што им се већ прилози не штапају препоручујући им — у исто вријеме — да се стрпе док им ред дође.

Цетиње, 20. априла 1901 год.

Главни Одбор:

Сердар Раде Паламенал, Члан Великог Суда, др Б. Перавић, шеф Санитета, Шпиро Поповић, Гл. Упр. Пошта и Телегр., Протојаско Ф. Радичевић, секр. Митрополије, Мило Докић, шеф Секретаријата Вел. Суда, Капетан Нико Т. Мартиновић.

(Из Главног Одбора за подизање дома умоболних.)

(Наставак)

Преко окружног одбора Никшићског и његовога помоћника г. попа Новака Томановића приложили су из општине Шиндимско-Рибарске:

Гг. командир Бако Микуновић 15 ф., поп Новак Томановић, сердар Мрдак Лубурић и Никола Ј. Алексић по 5 ф., Ђуро Милутиновић 1 ф., Миња Филипов и Тане Филипов по 1 ф. и 50 н., Крето Вујовић, Милош Вујовић, Шуња Вујовић, Никола Лакићевић, Стево Лакићевић, Милош Лакићевић, Радо Рашковић, Стојан Рашковић и Микола Рашковић по 1 ф., Пајо Буторовић 50 н., Каро Буторовић 1 ф., Милија Баровић 2 ф., Саво П. Баровић 50 н., Павле Ђурић, Милан Бошковић, Милош Главаш и Илија Главаш по 1 ф., Перо Главаш 50 н., Васо Бананин, Радован Бановић, Илија Ђетков и Шалета Ђетков по 1 ф., Јакша Лажовић 1 ф. и 50 н., Сава Лажовић 1 ф., Шћепан Лажовић 2 ф., Јован Лажовић, Боко П. Томановић, Милош Томановић, Станко Томановић и Муса Банов по 1 ф., Јован Мрђанов 2 ф., Лука Турчиновић 50 н., Никола Милићев, Радован Бошковић и Иван Мржајић по 1 ф., Петар Митров 2 ф., Драго Николин, Јевто Томов и Благоје Лакићевић по 1 ф., Илија Јововић 50 н., Веко Андрић и Гаврило

Андрић по 1 ф., Тетко Вожов 50 н., Лука Буровић и Веко Буровић по 2 ф., Крето Некрићин, Милан Јованов, Шоро Јованов, Јошо Ђетков, Триво Гајов, Рако Мухељин, оф Периша С. Томановић, Алекса Томановић, Благоје Томановић, Ђуро Томановић и Туро Томановић по 1 ф., Спасоје Томановић 2 ф., Ђуро Гојковић 1 ф., Вучина Гојковић и Јаков Гојковић по 50 н., бар. Вучина Буторовић 2 ф., Перо Буторовић, Васиљ Буторовић и Јован Буторовић по 1 ф., Радован Јованов 1 ф. и 50 н., Јагош Стеванов 50 н., Мијанло Пековић и Вуко Богданов по 1 ф., Петко Делибашић 2 ф., Живко Матов и Томо Радов по 1 ф., Радован Симон 50 н., Радосав Санић 1 ф., Благоја Драгов и Радоје Васов по 50 н., пер. Мишеља Ђетков и Голуб Милованов по 1 ф., Милан Ђетков 50 н., Јован Алексић 1 ф., Галигор Јоксимов 50 н., Јован Туровић и Филип Туровић по 1 ф., Гајо Радловић 50 н., Ђубо Радловић 1 ф. и 50 н., Боко Петров 1 ф., Томо Петров, Андрија Петров, Јован Петров и Илија Матов по 50 н., Милан Иванов и Шпиро Ђетков по 1 ф., Крето Митров 50 н., Симо Савов 2 ф., Шћепан Томов и Драго Савов по 50 н., Живко Матошевић и Стеван Бојанић по 1 ф., Петар Бојанић 50 н., Милић Пековић 1 ф., Андрија Драгишин и Андрија Симон по 50 нов., Туко Лекић 1 фиор.

Свега: фиор. 135;

Од пр.: ф. 246878; ока ж. 24684; брва 171;

Укуп.: ф. 2460378; ока жита 24684; брва 171;

(Наставиће се.)

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Хигијена поста) У стручном часопису Blaetter für Volksgesundheitspflege пише о хигијени поста и из дотичнога чланка не пропуштамо нешто саопштити и за наше читаоце.

Скоро сви велики оснивачи вјера налазили су за потребно и спасено, да својим последоватељима пропишу нека правила у погледу на пост. Разлог томе лако је увидјети. Прво, ту је било саобраћавање, да за човјека може бити корисно, ако сав буде савладао пожуде своје пута; а онда је ту било искуство, да већина имуњених људи обично сувише једу, дакле да неко извјесно вријеме постити, треба опет да дођу у прави колорит. Исто тако шкољиво је претоварити стомак јелом, као и пићем. Ово увиђање много је помогло, те су многи отишли у вегетеријане, и спора не може бити, да са тога гледишта има вегетаријанизм свој разлог. Најопасније је прејеривати у једу месо, јер за човјека месо има највећу вредност као храна, по што белачевину, која је за живот безусловно потребна, додаје тијелу у најбољем облику. Када се месо једе преко мјере, оно ће прво храном претоварити тијело. За свако тијело може се од прилике одредити, колику тежину може по правилу примити и за ту тежину удешени су и органи, који у главном одржавају живот, поменце и нарочито срце. Узмимо, да је нечије срце одређено старати се за тијело од 75 килограма, а од њега се нити да излази на крај са тијелом од 100 килограма, онда је јасно, да то срце неће више моћи свој посао отаљавати. То би тако било, као када би се од машине, која може да повуче извјестан терет, исало да још повуче и много већи терет. К томе долази, да се маст наслаже, чиме се смета раду органа, па и срца. Најпосле узслед претјеране хране тијела хоће да иштују душевне способности, и Шекспир је показао дивно познавање људи, када његов Јулије Цесар вели: Дајте око мене убојене људе! чиме је хтио да каже, да му такви људи неће задавати толико посла. Ова саобраћавања не иду на то да људе нагоне на нарочито упражњавање у послу, али сваки разборит човјек треба мало бољи надзор да води над својим навадама у једу и пићу, па да се не да увјек преварити ни чувством глади, које често може да се покаже и као лажно.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 15 апр. — Цар је примио јучер Делкасеа у дугој удјенци, замоливши га да изручи Лубету изразе његова уважавања и симпатија. Делкасе је отпутовао синоћ пут Париза, опростивши се на железничкој станици са Ламздорфом и Ветом.

РИМ, 15 априла. — „Патрија“ доноси да ће Рампола дати оставку и да ће га замијенити кардинал Ферата.

ПЕТРОГРАД, 16 апр. — Делкасе је продао Великом Књазу Пре-

столонасљеднику Михајлу велики ред „Почасне Легије.“

СОФИЈА, 17 априла. — Јучер је било у Кистевн изгреда против чивута. Демонстранти су продрли у синагогу и малтретирали чивуте, петињу ранивши тешко. Војска је успоставила ред.

КАНЕА, 17 априла. — Избори су мирно текли. Опозиција има велику већину.

ПЕТРОГРАД, 17 апр. — Ламздорф је добио велики ред Почасне Легије.

ПЕТРОГРАД, 18 априла. — „Н. Време“ вели, поводом одласка Делкасеа, да ће сада ишчезнути гласови о неспоразуму између Русије и Француске. Савез руско-француски има основе не само политичке него и економне.

АТИНА, 19 априла. — Грчки Краљ кренуће пут Абације да посјети Краља румуњског.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 17 априла. — Кичер јавља из Преторије, да су Инглези напали Буре код Клиндама. Остало је 7 Буре мртвих и 37 заробљених, а само један Инглез рањен (!). Друго инглеско одјељење јавља: 3 Буре мртви, 58 заробљених, а 57 су се предали (!).

ПЈЕТЕРМАРИБУРГ, 17 апр. — Једно село у Зулуланду Бури су напали и били су одбијени, оставивши 5 мртвих и 2 рањена.

ЛОНДОН, 17 апр. — Листови из Капетовна јављају, да су Бури изненада напали 25 Инглеза, који су се дуго бранили и најпослије предали.

БЛОМФОНТЕН, 18 априла. — Мисија комисара за мир није успјела. Министри холандски одбили су учествовање док независност република не буде призната.

ЛОНДОН, 19 априла. — Кичер јавља из Преторије, да је генерал Гроффил напао Буре код Хавелсборга, који су се повукли, оставивши 10 заробљених. Друго инглеско одјељење заробило је много Буре и пленило много муниције. Инглези су изгубили 4 мртви и 7 рањених.

Догађаји у Китају.

ПЕКИН, 15 априла. — Боксери су запалили ово седмице три села, пријетећи да побегу Христјане, који су утекли у Потингфу. Држи се да Китајци чекају док се удаље ипо-страце војске да наставе убијање.

БЕРЛИН, 16 априла. — Валдерзе телеграфира из Пекина да су било четири битке код китајског зида. Немцима је заповиједао Кетелер а Китајцима Лно. Китајци су одбијени. Рањена су 4 официра немачка и 32 момка, а 3 мртва.

ПЕКИН, 18 апр. — Конференција генерала саопштила је иностранним министрима, да је могућ спора-зум односно повлачења војске, ако министри могу гарантити да ће Китај платити индемнитет, и Китај најави да је готов да га исплати.

БЕРЛИН 20 апр. — Валдерзе јавља да укупни губитак у последним бојевима износи: 1 официр и 7 момака мртвих, 1 официр и 12 момака тешко рањених, заповједник Милерфелс, 2 официра и 34 момка лако рањени.

О Б Ј А В А

Попито се кућа синова пок. Илије Микунлића — према објани подписате Управе од 19. Јануара ове године, број 122 — на 15 ов. мј. није продала; то се свим поново износи на јавној продаји.

Лицитанти, треба да се ради погодбе обрате подписатој Управи на 1. Маја тек године.

Број 713.

Цетиње, 23 Марта 1901.

Управа Општине Вароши Цетиња.

Број 40 57 (3—3)

Пријатељи и поштоватељи пре-часног оца *Петронија Рајичевића*, архимандрита Острошког манастира, приређују 6. идућег маја у истом манастиру свечаност колико скромну, толико срдачну приликом 50-годишњице његове службе на олтару св. Православља.

Оволико јављамо оним, који због далечине не могу лично учествовати бити ове свечаности. а жеља им је да бар духовно истој саучествују.

У Острогу, 15 априла 1901.

Приређивачки Одбор.

Број 46 61 (1—1)

О Б Ј А В А.

На дан 25. Септембра, 1900 год. у овдашњем царинском магазину догнат је један кол свите под знаком А. S. број 6608. Износећи ово на јавност, тражи се власник исте робе да поднесе овој управи оригинални рачун, који би се сагласно са горњом робом.

Према Закону царинском члан 32. ова објава трајаће 30. дана од дана кад први пут изађе на јавност. Не пријави ли се нико до тог дана, то ће се на тај дан продати иста роба на јавну лиценцију и поступити по истом царинском Закону са повцима.

Број 133.

Подгорица, 17. Априла 1901.

УПРАВА ФИНАНС. ПОДГОРИЧКЕ.

Број 47 99 (1—4)

САВА

У превеликој тузи која је упив-јелила родитељска наша срца прера-ном смрћу нашег непрежаљеног сина

примили смо са многих страна таквих израза праве љубави и искреног сучешћа, да је у њима наша ожалостњена душа нашла благе и обилате утјехе, те сматрамо својом дужношћу да оним путем са ганутим срцем дадем одушка осјећајима наше вјечите благодарности.

На првом мјесту подносимо познине изразе вјечите и неограничене благодарности Његовом Краљев. Ви-сочанству Престолонасљеднику Књазу Данилу, који се удостојио брзојавно изјавити своје високо сажалење и дирнутим изразима тјешити наша рањена срца.

Дужку благодарност изјављујемо министру пресједнику г. војводи Боку Петровићу, и његовој племенитој го-споди на указатом живом саучешћу. Вјерити благодарност изричемо Његовом Високопресвештеноству Го-сподину Митрополиту Митрофану на очинским утјехама које су ублажиле нашу жалост.

Особиту захвалност изразујемо госпођи Марици удовици војводе Стан-ка Радонића и господи: Марку Петровићу, Нику Матановићу, др. Божи-дару Перацићу, Марку Ђукановићу, Шпиру Поповићу, Нику Кусовићу, Ђуру Врбици, попу Марку Вучковићу, Ристу Поповићу, Илији Вулатићу, Илији Поповићу, Крсту Мартиновићу, Ићу Радановићу, Илији Срзентићу, Алберту Акеру, Милу Зеновићу и Ђуру Зеновићу са осталом родбином.

Хвала буди нашим рођацима у Руенји, који су нашег милост. покој-ника одаљена од својих родитеља, за вријеме тешке болести брижљиво његовали, и свечано га саранили; такођер буди хвала господи чиновни-цима, госп. начелнику, као и свим осталим нашим милим пријатељима из мјеста и са стране који се у овом тужном часу сјетише учиниљених родитеља.

У Будви, 12 априла 1901.

Ожалостњени родитељи:

Ђуро Савов Зеновић, Анђе рођена Петровић.

Број 48 236 (1—1)